

D ů v o d y:

Z uplatněných dovolacích důvodů (čís. 2 a 3 Šu 503 c. ř. s.) nelze tomuto upřítí opodstatněnosti. Právním základem žalobním jest ručení dle Šu 1315 obč. zák., podle kterého ten, kdo používá nezdatné osoby k obstarávání svých záležitostí, ručí za škodu, kterou tato v této své vlastnosti způsobí třetím osobám, i když neví, že osoba ta je nezdatna. Josef K. byl dosud spolehlivým kočím a nehoda se mu jako kočimu nikdy nestala. Pouze v případě, o nějž tu jde — tedy ojediněle — osvědčil dle odvolacího soudu takový stupeň neprozíravosti, že o jeho nevhodnosti těžko lze pochybovati. Dle odvolacího soudu stačí, když kočí žalovaného v kritickém okamžiku svou neschopnost skutkem prozradil, nezachoval totiž při jízdě takové opatrnosti, jakou nutno u každého kočího předpokládati, neboť, jakmile seznal, že žalobkyně, která, jdouc sehnuta, kočáru si zřejmě nevšimla, přecházela silnici, měl žalobkyni na blížící se kočár ihned zavoláním upozorniti, po případě rychlost jízdy zmírniti, aby mohl v případě potřeby ihned zastaviti, ne učinil však toho, nýbrž teprve, když byla žalobkyně již asi pouze 5 kroku vzdálena od koní, ač měl volný rozhled a musil viděti, že jde žalobkyně sehnuta, na ni zvolal, avšak koně včas zaraziti nemohl, a také žalobkyně už se nemohla uhnouti, jelikož byla v tom okamžiku poražena, kdy K. na ni zvolal. Výklad, jakého se v nižších stolicích Šu 1315 obč. zák. dostalo, neobstojí. Nezdatnosti dle Šu 1315 obč. zák. sluší rozuměti trvalou vlastnost nebo stav zřízencuv, jenž ho činí nezpůsobilým, by obstarával bezvadně práci, k níž byl zjednán. Neopatrnost nebo nepozornost v jednotlivém případě nedokazují ještě nezdatnosti zjednané osoby. Byl-li Josef K. až dosud spolehlivým kočím, jemuž se nehoda jako kočimu nikdy nepříhoda, nelze z ojedinělého případu, na němž podle nižších stolic žalobkyně stejnou vinu nese, usuzovati, že šlo u K. o trvalou vlastnost, záležející buď v nedostatku potřebných znalostí praktických, nebo ve vadnosti povahy, následkem kteréžto vlastnosti byl by K. neschopen obstarávati práce, k nimž byl ustanoven. Z toho dlužno usuzovati, že u žalovaného v příčině jeho ručení za kočího K-a Šu 1315 obč. zák. použití nelze a že když jedině z tohoto právního základu žalobního bylo žalováno, žalobní nárok není po právu.

Čís. 2259.

Zvýšení správního příspěvku banky. V tom, že banka zvýšila změnou stanov správní příspěvek, nelze spatřovati vykořisťování ve smyslu Šu 879 čís. 4 obč. zák., pakliže dlužník předem se podrobil všem změnám stanov.

(Rozh. ze dne 7. února 1923, Rv I 937/22.)

Dne 9. září 1904 uzavřela obec B. s zemskou bankou komunální zápujčku a zavázala se v odstavci druhém dlužního úpisu platiti $\frac{1}{8}\%$ jistiny (jejího zbytku) jakožto správní příspěvek. V odstavci 7 dlužního úpisu prohlásila žalovaná, že jí stanovy žalující banky úplně jsou zná-

my a podrobuje se výslovně stanovám těmto a jich pozdějším změnám i všem organickým ustanovením banky této. Dle vyhlášky presidenta zemské správy politické v Praze ze dne 10. ledna 1920 uveřejněného v zemském zákoníku ze dne 17. ledna 1920 čís. 7 byla usnesením vlády Republiky Československé ze dne 30. prosince 1919 povolena na základě § 14 zákona ze dne 23. května 1919 čís. 271 sb. z. a n. mimo jiné následující změna stanov Zemské banky: »4 odst. § 10 stanov se zrušuje a na jeho místo nastupuje toto ustanovení: »Mimo úroky jest Zemská banka oprávněna vybírat od dlužníků, kteří se v dlužním úpisu podrobili pozdějším změnám stanov, po celou zbývající dobu trvání zápůjčky zvláštní správní příspěvek, který činí pro zápůjčky dosud vyplacené $\frac{1}{2}\%$ a to i tehdy, když v dlužním úpisu stanovena jest míra nižší nebo když tento příspěvek stanoven byl na určitou dobu.« Za rok 1920 vyměřila banka obci zvýšený správní příspěvek a, když obec zvýšení neuznala, domáhala se banka zvýšku žalobou, jíž o b a n i ž š í s o u d y vyhověly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Provádějíc odvolací důvod nesprávného právního posouzení věci, vytýká odvolatelka, že k podmínkám zápůjčky, stranami smluveným a tudíž do dluhopisu pojatým patří též ustanovení o správním příspěvku ($\frac{1}{8}\%$), k jehož placení se žalovaná obec zavázala, že právní důsledek toho může býti jen ten, že bez nové smlouvy nemůže žalobkyně na obsahu závazků žalované obce ničeho změnit, nemůže jednostranně ani úrok ani správní příspěvek zvýšiti, že takovou jednostrannou změnu nemůže provést ani banka sama, ani kdo jiný za ni, tedy ani zemský ani státní dohlédací úřad a že všechno takové zasahování do smlouvy jednostranně nezměnitelné je soukromoprávně bez působnosti. Tento názor odvolatelky byl by zajisté správným, kdyby prohlášení strany žalující o zvýšení správního příspěvku pokládáno býti mohlo za jednostranný její projev. A v tomto případě byl by tento projev skutečně také jednostranným, kdyby dlužní úpis ze dne 9. září 1904 postrádal ustanovení odstavce 7. Avšak dlužní úpis obsahuje toto ustanovení: »V příčině této zápůjčky podrobuje se obec B. těmto ustanovením a bere na se tyto závazky: 7. Městská obec B. prohlašuje, že jí stanovy Zemské banky království Českého úplně jsou známy a podrobuje se výslovně stanovám těmto a jich pozdějším změnám i všem organickým ustanovením banky této.« Odvolatelka o tomto dlužním úpisu sama uvádí, že byl sepsán na úplný důkaz smlouvy o zápůjčku a že je formálně i věcně bezzávadným. Jsou tedy veškerá ustanovení dlužního úpisu výrazem pravé a srovnalé vůle obou stran. To platí tedy i o ustanovení odstavce 7. V něm prohlásila žalovaná, že stanovy Zemské banky jsou jí známy a že se jim podrobuje. Známa jí tedy býti musil § 10 stanov, dle něhož zemský výbor po návrhu ředitelstva může ustanoviti, aby se od dlužníků vybíral zvláštní příspěvek správní a § 64 e), dle něhož zemský výbor jako orgán rozhodující usnází se k návrhům ředitelstva banky, když jde o ustanovení příspěvku správního ze zápůjček komunálních, melioračních a železničních. A o úvěr komunální šlo. Ve stanovách výše správního příspěvku nikde není stanovena, nikde není vyřknuto, že správní příspěvek musí vždy zůstatí stejným, nezměnitelným, naopak z ustanovení § 64 e) plyne zřejmě, že zemský výbor oprávněn je stanovit tento

příspěvek, tedy výši jeho určení. Žalovaná prohlášením svým odst. 7 podrobila se výslovně i všem pozdějším změnám stanov. Žalovaná tedy věděla, že stanovy mohou být změněny a že důsledkem toho mohou být změněna i ustanovení o příspěvku správním, že zejména stanovena být může i výše jeho a to měrou třeba vyšší, než činila výše jeho v dlužním úpisu. Prohlášením oním v odst. 7 byla žalovaná změnou stanov vázána, ať změna taková v její prospěch či neprospěch nastala. Ustanovení o správním příspěvku tvořilo součást stanov a mohlo tedy podléhati změně právě tak jako ostatní ustanovení stanov. Kdyby stanovy změněny byly v ten rozum, že § 10 stanov by byl zrušen a důsledkem toho placení správního příspěvku odpadlo, zajisté že by žalovaná změny takové ve svůj prospěch využila. Vždyť žalobkyně právo své na brání příspěvku správního a jeho výši jen ze zmíněných ustanovení stanov dovoditi může a proto právem ono ustanovení odst. 7 do dlužního úpisu pojala. Není tedy správným názor, že zvýšení správního příspěvku je pouze jednostranným projevem žalobkyně, který žalovanou vázati nemůže. Projev ten jest jen důsledkem souhlasného ujednání stran v odst. 7 dlužního úpisu, dle něhož žalovaná převzala všechny důsledky změny stanov a následkem toho i důsledky budoucí změny příspěvku správního. Povinnost její k placení vyššího správního příspěvku, když tento cestou příslušnou vyšším obnosem byl stanoven, zakládá se tedy na úmluvě oboustranné, obsažené v dlužním úpisu a není proto zapotřebí k tomu nějaké nové smlouvy. Jaké pohnutky vedly žalovanou k tomu, že smlouvu o zápujčce se žalobkyní uzavřela, nemá významu (§ 901 obč. zák.). Že strany mohou se i pro budoucnost zavazovati, připouští odvolatelka, jen vytýká, že nemohou se zavazovati něčím, nač v okamžiku smlouvy nemohly při největší prozíravosti připadnouti, že by bylo možné. Žalovaná však mohla při uzavírání smlouvy předpokládati, že stanovy mohou být změněny a že důsledkem toho mohou nastati i změny v příčině příspěvku správního. Chce-li žalovaná konečně tvrditi, že to, co se vydává žalobkyní za změnu stanov, jest vším jen ne změnou stanov, stačí prostě poukázati na vyhlášku presidenta zemské správy politické uveřejněné pod č. 7 zákonníku zemského ze dne 17. ledna 1929 částka II.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D u v o d y:

Nelze uznati, že odvolací soud spornou věc po právní stránce posoudil nesprávně. Tento dovolací důvod spatřuje dovolatelka v tom, že odvolací soud neoceníl správně poměr stanov žalující banky ku dluhopisu žalované obce a že ustanovení odst. 7 tohoto dluhopisu, že se žalovaná obec podvoluje všem příštím změnám stanov žalující banky, vyložil tak, že jest pro žalovanou obec závazná též změna správního příspěvku, určeného v dluhopisu 1/8 %. Dle právního názoru dovolatelky jsou stanovy žalující banky jenom rámcem dispositivním, nevylučující zvláštního ujednání stran, třeba i od stanov úchylného. Dovolatelka, trvaje na pevnosti a nezměnitelnosti smlouvy o zápujčce, dovozuje, že e ji jako smluvní strany jakákoli, byť i legální změna stanov žalující

banky ve příčině jejích smluvních povinností nemůže dotknouti. Přinouští, že sice věděla, že mohou stanovy býti změněny, že i ustanovení o správním příspěvku může býti změněno, a že v stanovách může býti dokonce předepsána míra jeho vyšší, než jaká s ní je smluvna, tvrdí však, že taková změna stanov nemůže se dotýkatí jejího dluhopisu. Zajisté musí býti dle §u 914 a 915 obč. zák. smlouvy vykládány tak, aby odpovídaly rozumné vůli stran, obyčejům a zvyklostem poctivých styku s předpokladem, že dlužník chce na sebe uvaliti spíše menší než větší břemeno. Právě s hlediska poctivého styku právního musí býti celý případ posuzován a také s hlediska, zdali žalovaná, podrobivší se do budoucna ustanovení stanov, že výše správního příspěvku může býti změněna, neuvalila na sebe závazku svou nejistotou právně škodlivého a tudíž dle §u 879 čís. 4 obč. zák. dobrým mravům odporujícího a tím neplatného, zvláště když se k tomu uváží, že žalovaná obec stanovy a také svou smluvní povinnost znala a pouze jinak si ji vykládala. Po této stránce případně odvolací soud zdůrazňuje, že určení zvláštního příspěvku správního děje se orgány podle stanov k tomu povolanými za kautel stanovení napřed určených, že tedy nejde na straně žalující banky o akt jednostranné libovůle. Sluší při tom ještě uvážiti, že příspěvek správní má u žalující banky jako banky emisní podle její všeobecně známých a každému přístupných zařízení, což jsou okolnosti dle §u 269 c. ř. s. dukazu nepotřebující, svou osobitou povahu, že je skutečným hrazením bankovní rezie, což při emisní bance s bezvýdělečným poskytováním komunálního úvěru podstatně padá na váhu a pružnost ustanovení o výši správního příspěvku hospodářsky odůvodňuje. Muže-li žalující banka ku zvýšení tohoto příspěvku přistoupiti jenom za určitých organizačních kautel, tedy po příslušném přezkoumání, že je zvýšení to hospodářsky odůvodněno, že totiž rezie se skutečně zvýšila, o čemž nelze nikomu, kdo je s hospodářským vývojem bankovníctví i jen povrchně obeznámen, rozumně pochybovati, pak nemůže býti řeči o tom, že ustanovení o zvýšitelnosti správního příspěvku odporovalo dobrým mravům nebo zvyklostem poctivých styku, tedy že by bylo dle §u 879 čís. 4 obč. zák. nedovoleným. Není ostatně toto ustanovení tak všeobecným, jak dovolatelka naznačuje, že by se mohlo za to míti, že se jím dala dovolatelka, vůli druhého spolusmluvníka úplně se podrobující, jemu hospodářsky na pospas. Tvrdí-li při tom dovolatelka, že pohnutkou smluvní byla jí jistota, že nemůže žalující banka vyhrůžkou výpovědi úroku a správního příspěvku zvýšiti, je to, jak odvolací soud správně poznamenává, s ohledem na § 901 obč. zák. právně bezcenné. Dovolací soud tedy shledal, že právnímu výkladu smluvní vůle dostalo se u odvolacího soudu posouzení správního, že náležitý zřetel vzat byl zejména také na celou smluvní situaci, a na základní směrnice uzavřené zápujčky, se kterými žalovaná obec, jak ostatně ani nepopírá, byla dokonale obeznámena, což u obce významu žalované obce, která zajisté nekontrolovala ledabyly, musí býti předpokládáno. Pokud běře dovolatelka v odpor poukaz odvolacího soudu na vyhlášku presidenta zemské správy politické ze dne 17. ledna 1920 částka II. zem. zák., uvádějící rozsáhle, že to, co se žalobkyní vydává za změnu stanov, jest vším, jenom ne změnou stanov, nelze ani

po této stránce její vývodům přisvědčiti. Je zajisté změnou i každé zrušení nějakého ustanovení, a podstatou věci zůstává, že tato změna (zrušení) byla mezi stranami smluvně vymíněna. Ostatně nelze nepoznamenati, že žalovanou obcí ani tvrzeno, ani dokázáno nebylo, že zvýšení správního příspěvku, proti němuž jako smluvnímu porušení brojí, nebylo úměrné s faktickým zvýšením nákladů správních, tedy že by bylo zvýšením s hlediska smluvní stability, za něhož změna přestává býti změnou, takže by toto zvýšení za změnu organických ustanovení odst. 7 dluhopisu nemohlo býti považováno.

Čís. 2260.

Obchodní zmocněnec ve stánku na veletrhu.

(Rozh. ze dne 7. února 1923, Rv I 989 22.)

Žalobce učinil na podzimním Pražském veletrhu ve stánku žalované firmy větší objednávku řemenů. Prodávač žalované Bohumír S. upozornil žalobce, že není oprávněn smlouvu uzavřít, načež mu žalobce odvětil, by jen objednávku napsal, že bude jistě přijata. Žalovaná oznámila po té žalobci, že objednávku neschválila. Žalobu o náhradu škody nedodáním procesní soud první stolice zamítl mimo jiné z těchto důvodů: Bohumír S. nebyl žalovanou firmou zmocněn, aby platně obchody uzavíral, žalovaná si vyhradila schválení objednávek S-em přijatých, což žalobci bylo známo (čl. 55 obch. zák.). Ježto žalovaná firma nabídku žalobcovu zamítla, nebyla platná smlouva dojednána a žaloba je bezdůvodná. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Nebyl-li Bohumír S. zmocněn, obchody samostatně uzavírat, nemohla jeho jednáním býti firma zavázána, ani dle předpisů obč. zák. (§ 1017) ani dle zákona obchodního. Článek 50 obch. zák. nehodí se na tento případ, poněvadž z celé jeho souvislosti, hlavně ze spojení slov »prodávati zboží a přijímat peníze«, jakož i logické úvahy o účelu ustanovení toho plyne, že zákon má tu na mysli toliko obchodní místnosti (krámy a skladiště) určené ke přímému obchodování z ruky do ruky v drobném a nikoli výstavní stánky veletržní, kde se uskutečňují obchody ve velkém. Zejména nelze předpokládané zmocnění článku toho vztahovati na právo, uzavírat obchody takového rozsahu, jako obchod tvořící předmět tohoto sporu, kde jde o tisícovou dodávku, jaké se obyčejně v krámech a skladištích neuskutečňují. V tomto případě bylo věcí kupujícího, zda ten, kdo s ním jedná, jest zmocněn k takovému jednání. I kdyby bylo pravdou, že Bohumír S. řekl, že nemůže samostatně smlouvu uzavřít, ač první soud zjišťuje z jeho výpovědi, že pak, nemohlo by to míti vlivu na poměr mezi žalobcem a žalovanou, nýbrž nejvýše na poměr mezi S-em a žalobcem (čl. 55 obch. zák.). Žalobce může tím méně uplatňovati nárok ze smlouvy oproti žalované, když byl telegramem ze dne 23. září 1920 a pak dopisem vyrozuměn, že žalovaná smlouvy neuznává, takže nemohl se ani domnívati, že obchod byl firmou schválen a že by tu tedy byl případ §u 1016 obč. zák.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.